

V Bruseli 16. decembra 2024
(OR. en)

16933/24

EJUSTICE 75
JURINFO 18
JAI 1879

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Delegácie
Č. predch. dok.:	16593/24
Predmet:	Závery Rady o používaní umelej inteligencie v oblasti spravodlivosti

Rada (spravodlivosť a vnútorné veci) na zasadnutí 12. – 13. decembra 2024 schválila súbor záverov Rady o používaní umelej inteligencie v oblasti spravodlivosti. Znenie schválené Radou sa uvádza v prílohe.

**ZÁVERY RADY O
POUŽÍVANÍ UMELEJ INTELIGENCIE V OBLASTI SPRAVODLIVOSTI**

I. ÚVOD

1. V posledných rokoch sa umelá inteligencia výrazne vyvíja a stáva sa čoraz rozšírenejšou. Jej význam pre justičné systémy členských štátov sa výrazne zvýšil. Tento vývoj prináša značné príležitosti, ako aj výzvy pre justičný systém a zdôraznil potrebu a vhodné načasovanie novoprijatých politík.
2. Európska únia a jej členské štáty sú zároveň svedkami neustáleho vývoja právnych, operačných a technických riešení na podporu justičnej spolupráce a prístupu k spravodlivosti v cezhraničných občianskych, obchodných a trestných veciach. Cezhraničná spolupráca medzi členskými štátmi pri výmene získaných poznatkov, najlepších postupov, odborných znalostí a informácií o úspechoch pri integrácii umelej inteligencie do ich príslušných justičných systémov je mimoriadne dôležitá na zabezpečenie rovnakého prístupu k spravodlivosti v celej EÚ.

3. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1689 z 13. júna 2024, ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie je prvým komplexným právnym nástrojom na svete, ktorý reguluje oblasť umelej inteligencie. Akt o umelej inteligencii klasifikuje systémy umelej inteligencie pre určité uplatnenia v oblasti presadzovania práva, spravodlivosti a alternatívneho riešenia sporov¹ ako vysokorizikové a podriaďuje ich súboru požiadaviek, ako sú postupy posudzovania zhody a kontroly, s cieľom zabezpečiť vysokú úroveň dôveryhodnosti.
4. V záveroch Rady z 9. júna 2020 o formovaní digitálnej budúcnosti Európy² sa upriamila pozornosť na výzvy, ktoré prináša zvýšená digitalizácia v európskom hospodárstve a spoločnosti vrátane umelej inteligencie. V záveroch Rady z 13. októbra 2020 o digitalizácii s názvom „Prístup k spravodlivosti a využívanie príležitostí, ktoré prináša digitalizácia“³ sa zdôraznil význam digitálnej transformácie pri zvyšovaní účinnosti a efektívnosti justičných systémov. Závery Rady z 20. októbra 2023 o posilnení postavenia v digitálnej oblasti s cieľom chrániť a presadzovať základné práva v digitálnom veku⁴ sa zameriavajú na posilnenie postavenia jednotlivcov a odvetví v digitálnej oblasti, ktoré sú kľúčové pre ochranu základných práv, ako je spravodlivosť, ako aj na vybudovanie bezpečného digitálneho prostredia, v ktorom sú základné práva riadne chránené.

¹ Najmä systémy AI, ktoré má používať justičný orgán alebo ktoré sa majú používať v jeho mene na pomoc justičnému orgánu pri skúmaní a interpretácii skutkových okolností a práva a pri uplatňovaní práva na konkrétny súbor skutkových okolností alebo ktoré sa majú používať obdobným spôsobom pri alternatívnom riešení sporov; [Akt o umelej inteligencii príloha III bod 8 písm. a)].

² Závery Rady o formovaní digitálnej budúcnosti Európy (2020/C 202 I/01) (Ú. v. EÚ C 202 I/01, 16.6.2020, s. 1 – 12).

³ Závery Rady „Prístup k spravodlivosti a využívanie príležitostí, ktoré prináša digitalizácia“ (2020/C 342 I/01) (Ú. v. EÚ C 342 I/01, 14.10.2020, s. 1 – 7).

⁴ 14309/23.

5. V stratégii pre európsku elektronickú justíciu (2024 – 2028) sa načrtávajú strategické a operačné ciele, identifikujú sa opatrenia potrebné na dosiahnutie týchto cieľov a stanovuje sa základ pre mechanizmus nadväzujúcich opatrení na monitorovanie pokroku pri projektoch a iniciatívach predložených členskými štátmi alebo inými zainteresovanými stranami. Zahŕňa to využívanie inovačných technológií na podporu dosiahnutia vytýčených cieľov. Okrem toho sa v stratégii uznáva, že digitálna transformácia prináša potrebu identifikovať konkrétne a vhodné opatrenia, ktoré možno prispôbiť výzvam a príležitostiam vyplývajúcim z umelej inteligencie a iných vznikajúcich technológií.
6. Rada vo svojich záveroch z 5. marca 2024 o uplatňovaní Charty základných práv EÚ: podpora dôvery prostredníctvom účinnej právnej ochrany a prístupu k spravodlivosti⁵ vyzvala Komisiu, aby sa do všetkých opatrení, ktoré sa týkajú zaručenia účinnej právnej ochrany a prístupu k spravodlivosti, zahrnula perspektíva základných práv, a to aj využitím príležitostí, ktoré prináša digitalizácia.
7. Agentúra pre základné práva uverejnila štúdie a správy o relevantných súvisiacich témach, ako napríklad správu s názvom „Správne smerovanie do budúcnosti: umelá inteligencia a základné práva“⁶ a správu „Skreslenie v algoritmoch – umelá inteligencia a diskriminácia“⁷.
8. Niekoľko medzinárodných organizácií tiež prijalo významné dokumenty v oblasti umelej inteligencie. Osobitná pozornosť by sa mala venovať:
 - a) Európskej etickej charte o používaní umelej inteligencie v justičných systémoch a ich prostredí, ktorú prijala Európska komisia pre hodnotenie efektívnosti justície (ďalej len „CEPEJ“) Rady Európy⁸, popri súvisiacich usmerneniach CEPEJ o využívaní umelej inteligencie v justícii,

⁵ [7127/24](#).

⁶ <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/artificial-intelligence-and-fundamental-rights>.

⁷ <https://fra.europa.eu/en/publication/2022/bias-algorithm>.

⁸ <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>.

- b) odporúčaniu Rady Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj týkajúcemu sa umelej inteligencie⁹,
- c) rezolúcii Rady OSN pre ľudské práva (z 10. júla 2024) o podpore a ochrane všetkých ľudských práv, občianskych, politických, hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv vrátane práva na rozvoj¹⁰, najmä jej ustanovení o nezávislosti a nestrannosti súdnictva, prísediacich a hodnotiteľov a nezávislosti právnikov,
- d) rámcovému dohovoru Rady Európy o umelej inteligencii a ľudských právach, demokracii a právnom štáte¹¹, ktorého cieľom je zabezpečiť, aby činnosti v rámci životného cyklu systémov umelej inteligencie boli plne v súlade s ochranou ľudských práv, demokracie a právneho štátu¹², a
- e) záverečnej správe poradného orgánu OSN na vysokej úrovni pre umelú inteligenciu o riadení umelej inteligencie pre ľudstvo¹³.

⁹ <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449>.

¹⁰ <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g24/120/36/pdf/g2412036.pdf>.

¹¹ Sériu zmlúv Rady Európy – č. [225], [Vilnius, 5.IX.2024].

¹² Treba poznamenať, že EÚ už tento dohovor podpísala.

¹³ https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/governing_ai_for_humanity_final_report_en.pdf.

9. Umelá inteligencia má obrovský transformačný potenciál. Jej používanie môže uľahčiť prístup k spravodlivosti a zlepšiť včasnosť, efektívnosť a účinnosť súdnych konaní. Konkrétnejšie môže pomôcť, okrem iného, pri určitých bežných alebo pomocných úlohách, napríklad pri orientovaní jednotlivcov v právnych informáciách, plánovaní pojednávaní, rezervácii súdnych miestností alebo zabránení opätovnej identifikácii dotknutých osôb, a to buď anonymizáciou¹⁴ alebo pseudonymizáciou¹⁵ súdnych rozhodnutí v súlade s pravidlami ochrany údajov. Takéto zlepšenia súdnych konaní by mohli byť prospešné tak pre jednotlivcov, ako aj pre podniky v EÚ. Tým by sa zlepšili právne systémy EÚ a členských štátov, čím by sa EÚ poskytla konkurenčná výhoda.
10. Niektoré iné prípady použitia predstavujú väčšie riziká. Justičné systémy by však mali využívať tieto prípady použitia s primeranými zárukami, keďže umelá inteligencia má potenciál výrazne pomôcť pri justičnej práci, napríklad zhrnutím súdneho obsahu, analýzou judikatúry, navrhovaním textov, poskytovaním výkladu v reálnom čase, vybavovaním hromadných žalôb alebo podporou rozhodovania.
11. Iniciatívy v oblasti výskumu a inovácie zamerané na pokrok vo vývoji systémov umelej inteligencie, ktoré sú prispôsobené v súlade s právom EÚ pre osobitné právne aplikácie, sú dôležité. Spolupráca medzi akademickou obcou, priemyslom, justičnými alebo inými orgánmi verejnej moci a odborníkmi v oblasti justície je kľúčom k stimulácii inovácie a podpore pokroku v tejto oblasti.
12. Mimoriadne dôležitá je aj potreba ďalšej odbornej prípravy príslušníkov právnického povolania a administratívnych pracovníkov justičných orgánov zapojených do súdnych konaní, najmä vzhľadom na umelú inteligenciu a iný technologický vývoj na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ.

¹⁴ V súlade s odôvodnením 26 nariadenia (EÚ) 2016/679 (všeobecné nariadenie o ochrane údajov).

¹⁵ Podľa článku 4 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2016/679 (všeobecné nariadenie o ochrane údajov).

II. ZÁVERY RADY

A. VŠEOBECNÉ ASPEKTY

13. Umelá inteligencia by sa mala používať v justícii pri plnom dodržiavaní Charty základných práv Európskej únie a okrem iného v súlade s aktom o umelej inteligencii, všeobecným nariadením o ochrane údajov¹⁶ a smernicou o presadzovaní práva¹⁷, aby sa zabezpečila transparentnosť, zodpovednosť a dohľad, čím sa zaručí, že systémy umelej inteligencie sú dôveryhodné, ako aj bezpečné a že ich používanie rešpektuje základné práva. Tieto závery sú v súlade s požiadavkami na navrhovanie, vývoj a používanie systémov umelej inteligencie stanovenými v akte o umelej inteligencii a nevyjadrujú žiadny úmysel ísť nad ich rámec.
14. Účinný prístup k spravodlivosti zahŕňa právo na účinný prostriedok nápravy, právo na spravodlivé a verejné prejednanie vecí v primeranej lehote, prezumpciu neviny a právo na obhajobu zakotvené v článkoch 47 a 48 Charty základných práv Európskej únie. Ide o kľúčové kritériá pri navrhovaní, vývoji alebo používaní systémov umelej inteligencie. Prístup k spravodlivosti by sa mal zaručiť pre všetkých, a to aj v situáciách, keď jednotlivci nepoužívajú IT nástroje alebo služby alebo sa nachádzajú v zraniteľnej situácii.

¹⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES, Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016, s. 1 – 88.

¹⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/680 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov príslušnými orgánmi na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetřovania, odhaľovania alebo stíhania alebo na účely výkonu trestných sankcií a o voľnom pohybe takýchto údajov a o zrušení rámcového rozhodnutia Rady 2008/977/SVV, Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016, s. 89 – 131.

15. Na etický a zodpovedný vývoj a používanie umelej inteligencie v justícii sú v súlade s aktom o umelej inteligencii potrebné praktické a používateľsky ústretové usmernenia. Takéto usmernenia a normy by mali byť založené na koordinovaných výmenách a spolupráci medzi Komisiou, členskými štátmi a príslušnými zainteresovanými stranami.
16. Umelá inteligencia môže podporiť rozhodovanie v súdnych konaniach a alternatívnom riešení sporov, ale nemala by ho nahrádzať: konečné rozhodovanie musí zostať ľudskou činnosťou. Používanie umelej inteligencie sa v tejto súvislosti zvyčajne považuje za vysokorizikové a malo by byť transparentné, primerane vysledovateľné a vysvetliteľné a malo by podliehať ľudskému dohľadu. Je nevyhnutné zabezpečiť, aby sa tieto zásady zohľadňovali a posudzovali vo fáze návrhu, ako aj počas celého životného cyklu systémov umelej inteligencie používaných v sektore justície.
17. Okrem toho je kľúčom k vytvoreniu prostredia priaznivého pre vývoj systémov umelej inteligencie s pridanou hodnotou zabezpečenie dostupnosti veľkého množstva kvalitných údajov.
18. Dostupnosť anonymizovaných alebo pseudonymizovaných súdnych rozhodnutí je dôležitým faktorom umožňujúcim aplikácie umelej inteligencie v oblasti justície, ktoré si vyžadujú rozsiahlu prístupnosť týchto rozhodnutí na vykonávanie svojej analýzy, najmä vo fáze odbornej prípravy systémov umelej inteligencie.
19. Rada vyzýva Európsku sieť odbornej justičnej prípravy a vnútroštátne orgány alebo subjekty zodpovedné za odbornú justičnú prípravu, aby zohľadnili potrebu odbornej prípravy a posilnenia postavenia odborníkov v oblasti justície, aby zvládli digitalizáciu justičných systémov, najmä využívanie umelej inteligencie v oblasti justície, prispôbili sa vyvíjajúcemu sa právnemu prostrediu, znížili medzery v digitálnych zručnostiach a posilnili informovanosť o príležitostiach a rizikách, ktoré predstavujú systémy umelej inteligencie používané v oblasti justície. Existujúce nástroje odbornej prípravy zamerané na digitalizáciu justície vrátane umelej inteligencie pre odborníkov v oblasti justície by sa mali ďalej rozvíjať a aktualizovať.

20. Rada podporuje výmenu informácií a spoluprácu medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o používanie umelej inteligencie v oblasti justície, a to aj prostredníctvom existujúcich platforiem, pričom sa zameriava na prioritné témy a prispieva k cieľom vymedzeným v európskej stratégii pre elektronickú justíciu na roky 2024 – 2028. To by umožnilo identifikovať prípady spoločného použitia a ich očakávané prínosy, výzvy, ktoré predstavujú, a oblasti, v ktorých je potrebné zlepšenie.

B. VÝZVA KOMISII

21. Komisia sa vyzýva, aby ďalej preskúmala potenciál umelej inteligencie v oblasti justície a pomohla členským štátom pri vykonávaní aktu o umelej inteligencii.
22. Komisia sa vyzýva, aby podporovala primerané financovanie výskumu, vývoja a používania umelej inteligencie v oblasti justície s cieľom zvýšiť celkovú konkurencieschopnosť EÚ a jej členských štátov v celosvetovom meradle a obmedziť administratívne zaťaženie, pokiaľ ide o prístup k možnostiam financovania zo strany EÚ.
23. Týmito závermi Rady nie sú dotknuté rokovania o viacročnom finančnom rámci po roku 2027.
24. Komisia sa vyzýva, aby podporila členské štáty v ich uvedenom úsilí o zhromažďovanie a výmenu informácií.

25. Komisia sa vyzýva, aby v rámci svojich právomocí vytvorila a prevádzkovala spoločný súbor nástrojov umelej inteligencie v oblasti justície, pričom zohľadní možné synergie s už zavedenou platformou umelej inteligencie na požiadanie a ďalšími iniciatívami EÚ týkajúcimi sa interoperability a spoločného využívania zdrojov a poznatkov týkajúcich sa vývoja, zavádzania a používania systémov umelej inteligencie. Tento súbor nástrojov umelej inteligencie v oblasti justície by bol zdrojom prípadov použitia umelej inteligencie (najmä aktérov, rozsahu pôsobnosti, cieľa, účelu, funkčnosti, scenárov, očakávaných prínosov) a nástrojov v sektore justície. Nástroje umelej inteligencie, ktoré sa majú zahrnúť do tohto súboru nástrojov, či už vyvinuté s finančnými prostriedkami EÚ alebo bez nich, by sa mohli sprístupniť všetkým členským štátom. Tento súbor nástrojov umelej inteligencie v oblasti justície by mohol podporiť vytvorenie spoločného základu a prípadov použitia medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o cezhraničné používanie nástrojov umelej inteligencie v justícii.

C. VÝZVA ČLENSKÝM ŠTÁTOM

26. Okrem súboru právnych aktov a politík na úrovni EÚ určených na posilnenie justičnej spolupráce a prístupu k spravodlivosti v cezhraničných občianskych, obchodných a trestných veciach sa členské štáty vyzývajú, aby vo vhodných prípadoch využili a prijali vo svojom justičnom systéme nové digitálne riešenia vrátane umelej inteligencie s cieľom ďalej zlepšiť efektívnosť, spravodlivosť a nezávislosť súdnictva.
27. Členské štáty sa vyzývajú, aby preskúmali potenciál neustále sa vyvíjajúcich systémov umelej inteligencie a zároveň zabezpečili súlad so základnými právami, pravidlami ochrany údajov a inými uplatniteľnými právnymi predpismi EÚ.
28. V súlade so stratégiou pre európsku elektronickú justíciu na roky 2024 – 2028 sa členské štáty vyzývajú, aby spolupracovali a vymieňali si informácie o používaní umelej inteligencie v oblasti justície, ako aj o nástrojoch umelej inteligencie vrátane základných prvkov súvisiacich s týmito nástrojmi, ako je konfigurácia alebo opis ich fungovania a používanie softvéru s otvoreným zdrojovým kódom.

29. Vzhľadom na informácie uvedené v súbore nástrojov umelej inteligencie v oblasti justície, ktorý má prevádzkovať Komisia, sa členské štáty vyzývajú, aby si vymieňali informácie a budovali spoločný základ, pokiaľ ide o prípady použitia, používanie nástrojov umelej inteligencie a ich cezhraničný vývoj, s cieľom zlepšiť justičné systémy a pripraviť budúce riešenia interoperability s prihliadnutím na európsky rámec interoperability, ktorý je spoločne dohodnutým prístupom k poskytovaniu európskych verejných služieb interoperabilným spôsobom.
30. Ako už bolo uvedené¹⁸, malo by sa nabádať k podpore príslušníkov právnického povolania, odborníkov v oblasti IT a príslušných orgánov alebo subjektov a spolupráce s nimi, aby lepšie a včas riešili výzvy digitálnej transformácie. Okrem povinnosti prijať opatrenia na zabezpečenie čo najlepšej, dostatočnej úrovne gramotnosti v oblasti umelej inteligencie pre všetkých odborníkov v oblasti justície využívajúcich umelú inteligenciu¹⁹ by sa odborná príprava odborníkov v oblasti justície a administratívnych pracovníkov justičných orgánov mala zamerať na zvyšovanie informovanosti. Mal by tiež podporovať lepšie pochopenie dôsledkov a rizík spojených s umelou inteligenciou, zlepšiť pochopenie zmien v právnych predpisoch EÚ reagujúcich na potreby digitálneho hospodárstva a spoločnosti a zlepšiť účinné používanie umelej inteligencie a iných IT nástrojov na podporu efektívnosti justičných systémov pri súčasnom uvedomení si inherentných rizík.
31. Členské štáty sa vyzývajú, aby investovali do bezpečnej digitálnej infraštruktúry a budovania kapacít v oblasti spravodlivosti s cieľom podporiť zavádzanie pokročilých technológií vrátane nástrojov umelej inteligencie používaných v justičných systémoch.

¹⁸ Bod 19.

¹⁹ Pozri článok 4 aktu o umelej inteligencii.